

SKILL BILL

FINANSIJSKI
PRIRUČNIK

ŠTA JE TO SKILL BILL?

Da biste dobro organizovali i raspolagali novac morate ga razumeti, a samim tim morate razumeti sve ono što uz njega ide i u kakvim oblicima se može uplaćivati, čuvati i slično. Naš svet je svet informacija, ali one nekad umeju da budu uskostručne i samim tim mladima koji tu struku nisu odabrali, često nejasne i odbojne. Ovaj priručnik će Vam pomoći ne samo u praktičnom smislu, već će Vas finansijski opismeniti na Vama blizak način.

Unapredite svoje veštine i samim tim ovladajte svojim postupcima s novcem. Danas naučena lekcija iz našeg priručnika sutra će Vas poštediti mukotrpnog gugljanja i traženja objašnjenja mnogih strogih definicija i pojmova.

Tim SKILL BILL

Teme

- Bilans stanja
- Bilans uspeha
- Uplatnice/isplatnice
- Otvaranje računa u banci
- Platne kartice
- Internet bankarstvo
- Štednja
- Učeničke stipendije i krediti
- Bezbenost prilikom online kupovine
- Kradja podataka
- Kriptovalute

Bilans stanja

Bilans stanja predstavlja jednu vrstu finansijskog izveštaja. Bilans stanja ima za cilj da prikaže stanje naših sredstava kao i njihove izvore. On je tabelarni prikaz AKTIVE I PASIVE.

*aktiva se sastoji od stalne imovine i obrtnih sredstava (napr. Građevinski objekti, blagajna, tekući račun,roba, kupci..)

* pasiva se sastoji od kapitala i obaveza koje mogu biti kratkoročne i dugoročne

Kratkoročne obaveze su obaveze čije se izmirenje očekuje za manje od 12 meseci, samim tim, dugoročne obaveze su obaveze čije se izmirenje očekuje za više od istog broja meseci

“
AKTIVA=PASIVA
”

BILANS USPEHA

BRUTO I NETO DOBIT, U ČEMU JE RAZLIKA?

Ukoliko su prihodi u određenom periodu veći od rashoda, ostvarivaće se bruto dobit. Od nje treba oduzeti porez na dobit, a ono što ostaje predstavlja čistu neto dobit.

Bilans uspeha je finansijski izveštaj, dakle izveštaj o nekom novcu, koji pokazuje prihode, rashode i rezultat koji smo ostvarili u određenom vremenskom periodu.

*Prihodi - dovode do povećanja sopstvenih sredstava i odražavaju - dobijen novac

*Rashodi - dovode do smanjenja sopstvenih sredstava i odražavaju se na smanjenje njihovih fondova - troškovi bilo koje vrste, planirani troškovi napr. materijala ili negativni kursne razlike, kazne...

Uplatnice/isplatnice

Sama svrha naloga za uplatu jeste da na efikasan i jednostavan način izvršimo određenu platnu transakciju.

Veoma je važno da odmah na početku napravimo razliku između uplatnice i isplatnice. Uplatnicu koristimo kada imamo nameru da uplatimo određeni novac, a isplatnicu kada taj novac isplaćujemo.

		НАЛОГ ЗА УПЛАТУ		
уплатилац		шифра плаћања	валута	износ
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
сврха уплате		рачун примаоца		
<input type="text"/>		<input type="text"/>		
прималац		број модела	позив на број (одобрење)	
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	
печат и потпис уплатиоца		датум валуте		
_____		_____		
место и датум пријема				

		НАЛОГ ЗА ИСПЛАТУ		
платилац		шифра плаћања	валута	износ
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
сврха исплате		рачун платиоца		
<input type="text"/>		<input type="text"/>		
прималац		модел и позив на број (задужење)		
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	
печат и потпис платиоца		датум извошења		
_____		_____		
место и датум пријема				

Elementi uplatnice/isplatnice

BOKS BR. 1 – osoba koja uplaćuje novac pise podatke iz ličnog dokumenta; Ime i prezime, mesto boravišta i opština

BOKS BR. 2 – platilac objašnjava sta plaća

BOKS BR. 3 – podaci ustanove ili osobe kojoj uplaćujemo novac

Potpis i pečat platioca – ukoliko iza osobe stoji određeno preuzeće ili firma onda se na liniju stavlja i pečat, ukoliko je u pitanju civilno fizičko lice odnosno „običan građanin“ dovoljan je samo potpis

Datum i mesto

Šifra plaćanja – trocifren broj koji objašnjava oblik i vrstu transakcije spisak šifara nalazimo podzakonskom aktu koji se zove „Odluka o obliku, sadržini i načinu korišćenja platnih naloga za izvršenje platnih transakcija“

VALUTA – RSD iznos u dinarima

IZNOS – koliko novca, sa obavezanim decimalama na primer = 1000,00 , obavezne dve crtice kao znak jednakosti valute i iznosa

KAKO OTVORITI RAČUN U BANCI

VRSTE TEKUĆIH RAČUNA

Postoje različite vrste tekućih računa. U zavisnosti od namene tekući račun može biti:

- namenski (za tačno određeni tip transakcija) i
- nenamenski (za više tipova različitih transakcija).

U zavisnosti od toga ko je korisnik platnih usluga:

- tekući računi za fizička lica – potrošače i
- tekući račun za pravna lica i preduzetnike.

U zavisnosti od valute u kojoj je otvoren tekući račun:

- dinarski račun i
- devizni račun.

OTVARANJE RAČUNA

Možete otvoriti tekući račun ako ste punoletni građanin Republike Srbije. Od dokumenata za otvaranje tekućeg računa potreban Vam je zahtev za otvaranje tekućeg računa kao i uvid u lični dokument kojim se utvrđuje identitet potrošača (lična karta, pasoš).

Treba razlikovati otvaranje:

· kolektivnog tekućeg računa

§ (tada je ugovor između firme u kojoj radnik vrši radnu obavezu i banke)

· individualnog tekućeg računa

§ (ugovor između individue i banke, on se otvara na osnovu potvrde o stalnom radnom odnosu i visini prosečne plate i primanja u poslednja tri meseca, dok se penzionerima, bakama i dekama ili licima koja su u invalidskoj penziji, račun otvara na osnovu fotokopije rešenja o penziji ili poslednjeg penzijskog čeka, (ako im nekad bude potrebna pomoć, treba da znate) ,a preduzetnicima, na osnovu rešenja o posedovanju radnje)

PUTEM TEKUĆEG RAČUNA MOGUĆE JE :

1. Primati zaradu
2. Otvoriti platnu karticu
3. Dobiti i koristiti čekove (za to koristimo čekovnu karticu)
4. Bezgotovinsko plaćanje platnim karticama
5. Mogućnost dobijanja kredita - potrošačkih, stambenih, gotovinskih...
6. Mogućnost plaćanja putem trajnog naloga stalnih mesečnih rashoda - infostana, struje, telefona...
7. Mogućnost da neko drugi koristi novac sa tekućeg računa, ali za to mora imati dozvolu tj. ovlašćenje

PLATNE KARTICE

Platne kartice su postale nezaobilazne u svakodnevnom životu. Zbog toga je važno da se dobro informišete o pogodnostima i troškovima različitih kartica koje vam se nude.

Razlozi za njihovo korišćenje su brojni:

- Ušteda vremena
- Jednostavnost i komfor pri upotrebi
- Sigurnost u slučaju eventualnog gubitka
- Raspoloživost svih sredstva na računu 24 časa dnevno
- Mogućnost uzimanja dodatnih kartica za članove porodice
- Raspolaganje kreditnim limitom kod kreditnih kartica

01 ŠTA SU PLATNE KARTICE?

Platne kartice su instrument bezgotovinskog plaćanja koji vam omogućava plaćanje robe i usluga i podizanje gotovine.

02 KOJE VRSTE PLATNIH KARTICA POSTOJE?

U najširem smislu, kartice možemo podeliti na debitne i kreditne kartice.

- Debitne kartice omogućavaju vam da plaćate i podižete gotovinu do visine sredstava koja imate na računu, uključujući i dozvoljeni minus u nekim bankama.
- Kreditne kartice omogućavaju vam da koristite sredstva kojima vas kreditira banka izdavalac do limita utvrđenog prethodno zaključenim ugovorom. Iz tog razloga su posebno pogodne za veće kupovine, koje ne biste mogli da ostvarite samo od jedne mesečne plate. Tokom perioda kreditiranja, vama kao korisniku naplaćuje se kamata koju banka određuje u skladu s ugovorom. Najčešći tip kreditnih kartica kod nas je tzv. revolving kartica, tj. kartica po kojoj plaćate određeni (ugovoreni) procenat duga jednom mesečno, dok se ostatak prenosi u sledeći mesec i na njega se plaća kamata.

03 KAKO SE PLATNE KARTICE KORISTE?

Prilikom plaćanja robe ili usluga, vi kao korisnik kartice uručujete karticu trgovcu, koji vrši vizuelnu proveru kartice i provlači je kroz POS terminal. Nakon što je transakcija odobrena, štampa se račun (tzv. slip) u dva primerka. Jedan primerak računa koji zadržava trgovac potpisujete, ali se preporučuje da uvek pre potpisivanja proverite iznos na računu. Drugi primerak računa sačuvajte zbog kontrole izvoda iz banke.

Prilikom podizanja gotovine na bankomatu, ubacujete karticu u bankomat na predviđenom mestu i sledite uputstva navedena na ekranu. Unosite svoj lični identifikacioni broj - LIB (PIN) i željeni iznos.

Ako na računu ima dovoljno novca, bankomat isplaćuje gotovinu, nakon čega štampa račun koji se ne potpisuje. Ovaj račun je takođe poželjno sačuvati radi kontrole izvoda iz banke.

Ukoliko vam se desi da bankomat zadrži karticu, ne paničite. To se dešava ukoliko tri puta uneste pogrešan LIB jer je bankomat programiran tako da, iz bezbednosnih razloga, u slučaju da je kartica ukradena, spreči neovlašćeno podizanje novca. O tome treba odmah da obavestite banku koja je vlasnik bankomata, kako biste karticu dobili nazad.

Internet bankarstvo

Prilikom pristupa vašoj banci i korišćenja usluga internet bankarstva, potrebno je imati u vidu sledeće savete i uputstva:

Obavezno se uvek pridržavajte opštih uslova korišćenja koje ste dobili od banke. Ne koristite istu lozinku koju koristite za elektronsko bankarstvo na bilo kojim drugim internet stranicama.

Čuvajte vaše pristupne podatke na takav način da im je nemoguće pristupiti od strane trećih lica, ili pak ukrasti i/ili javno objaviti.

Pristupajte svim elektronskim servisima banke isključivo sa zvanične internet prezentacije banke, nikako putem linkova koji se pojavljuju na drugim internet prezentacijama, ili kao rezultati pretrage u pretraživačima interneta.

Ne koristite paralelno internet pretraživač za pristup drugim internet stranicama istovremeno dok ste ulogovani na elektronsko bankarstvo.

Nakon završene transakcije obrišite istoriju vašeg internet pretraživača.

Uvek se odjavite nakon korišćenja računara i obavljanja transakcija.

Redovno proveravajte stanje na svom računu i nalog za plaćanje pre same potvrde transakcije.

ŠTEDNJA U BANCIMA

Štednja u banci je pouzdana, u zavisnosti od vremena (i načina) na koliko mislite da ostavite novac u banci, omogućuje vam da novac „oplođujete“ tj. da zarađujete kroz kamatu. Prvi način za ovo je da štedite tako što ćete pare ostavljati na sopstvenom tekućem računu. Ovakav vid štednje znači da svoja novčana sredstva u dinarima ili devizama možete da ostavite na tekućem računu koji posedujete i trošite ih kada vi smatrate za shodno.

01

PREVENTIVNA ŠTEDNJA

Preventivna štednja kroz osiguranje predstavlja oblik dugoročne štednje koji vama ili vašim naslednicima omogućava da dobijete određenu nadoknadu (iznos je unapred poznat) za različite nesrećne slučajeve (krađa, povreda, smrt ili slično) u toku trajanja osiguranja.

02

SVAKODNEVNA ŠTEDNJA

Pod svakodnevnom štednjom podrazumevamo razuman način svakodnevnog ophođenja prema novcu i njegovom trošenju i ističemo to jer bez racionalnog ophođenja prema novcu, ni sve banke sveta neće vam biti od pomoći. Ukoliko ste "savesni trošadžija" i ako shvatate svoje materijalne mogućnosti, te se prema njima i pažljivo ophodite, vi u velikoj meri već štedite.

03

OROČENA ŠTEDNJA

Oročena štednja. Ukoliko imate određenu sumu novca koju želite da ostavite po strani i nećete je koristiti u određenom periodu, vi tada oročavate novac uz obavezu da ga ne podižete u tom periodu oročavanja. Zauzvrat od banke dobijate određenu mesečnu kamatu koja se isplaćuje na kraju perioda oročavanja i čija visina zavisi od valute i iznosa novca koji ste oročili, od dužine oročavanja, ali i od uslova koje sama banka nudi.

04

ŠTEDNJA NA ŠTEDNOM RAČUNU

Štednja na štednom računu se najčešće ogleda u mesečnom odvajanju određene svote novca (na vama je da odredite koliko će ona da iznosi) koja se oročava. Transakcija novca se vrši preko trajnog naloga da se svakog meseca od vaših prihoda oduzme i oroči dogovorena suma novca.

Učeničke stipendije

Potrebno je da učenik bude u tekuću školsku godinu upisan prvi put i da se njegovo školovanje finansira iz budžeta Republike Srbije, da ima državljanstvo Republike Srbije i da njegov roditelj/staratelj ima prebivalište na teritoriji Republike Srbije.

Za dodelu stipendija mogu konkurisati:

- Učenici I razreda srednje škole koji su u višim razredima osnovne škole (od V do VIII razreda) postizali odličan uspeh na kraju godine (prosek ocena od 4,50 do 5,00)
- Učenici od II do IV razreda srednje škole koji su u svim prethodno završenim razredima imali odličan uspeh, odnosno prosek ocena između 4,50 i 5,00
- Svi učenici moraju imati odličnu ocenu iz vladanja (primerno vladanje – 5)

Dokumenta za konkurisanje

* Svi potrebni obrasci se kupuju u knjižarama ili se dobijaju od razrednog starešine.

Učenik koji konkuriše za stipendiju, a koji je prethodne školske godine **NIJE** primao stipendiju podnosi sledeća dokumenta, odnosno obrasce koji su deo Konkursa:

- PRIJAVA = Obrazac br.1
- UVERENJE o upisanom razredu i postignutom uspehu učenika u prethodnom školovanju = Obrazac br.2
- UVERENJE o prosečnom mesečnom prihodu po članu porodice učenika za period od januara do juna tekuće godine = Obrazac br.4
- Dva primerka od strane roditelja ili staratelja učenika svojeručno potpisanog UGOVORA o učeničkoj stipendiji = Obrazac br.5
- Štampane podatke sa elektronske lične karte ili fotokopiju stare važeće lične karte roditelja/staratelja učenika

Učenik koji konkuriše za stipendiju, **a koji je prethodne školske godine primao stipendiju** podnosi sledeća dokumenta, odnosno obrasce koji su deo Konkursa:

- PRIJAVU = Obrazac br.1a koji se sastoji od dokaza o upisanom narednom razredu i postignutom uspehu u prethodnom školovanju
- UVERENJE o prosečnom mesečnom prihodu po članu porodice učenika za period od januara do juna tekuće godine = Obrazac br.4
- Štampane podatke sa elektronske lične karte ili fotokopiju stare važeće lične karte roditelja/staratelja učenika
- Dokumenta, odnosno obrasce iz Konkursa za stipendije, moraju biti overeni od strane odgovarajuće službe:
- Obrazac br.2 i Obrazac br.1a overava srednja škola koju učenik pohađa i u kojoj je upisao tekuću školsku godinu
- Obrazac br.4 overava nadležni organ u opštini prebivališta roditelja/staratelja učenika, a koji se izdaje na osnovu priložene IZJAVE o članovima porodice (Obrazac br.3) i odgovarajućih dokaza o ostvarenim prihodima porodice od januara do juna tekuće godine

Kandidati za stipendije koji pripadaju nekoj od osetljivih društvenih grupa, osim prethodno navedenih dokumenata, moraju podneti i druge dokumente, kako bi dokazali pripadnost određenoj osetljivoj društvenoj grupi:

- Učenici bez roditeljskog staranja – potvrdu da su na evidenciji Centra za socijalni rad ili umrlice preminulih roditelja
- Učenici iz jednoroditeljske porodice – izvod iz matične knjige umrlih za preminulog roditelja ili izvod iz matične knjige rođenih ukoliko je roditelj nepoznat
- Učenici romske nacionalne manjine – potvrdu Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine, odnosno Kancelarije za inkluziju Roma
- Učenici sa invaliditetom i lica sa hroničnim bolestima – mišljenje Interresorske komisije ili potvrda udruženja invalida
- Učenici povratnici po sporazumu o readmisiji i deportovani učenici – potvrda MUP-a
- Učenici koji nisu rođeni na teritoriji Republike Srbije podnose i uverenje o državljanstvu.

Bezbednost prilikom online kupovine

Pre nego što se odlučite da započnete online shopping, pročitajte nekoliko saveta kako bi Vaša kupovina bila što bezbednija:

1. Koristite internet adrese sa bezbednosnim sertifikatom

Pre unosa bilo kakvih ličnih ili finansijskih podataka, proverite da li je internet adresa na kojoj se nalazite legitimna i bezbedna. Najlakši način da to proverite jeste da potražite "https" na početku adrese sajta. Ako ne vidite "s" na kraju "http", onda sajt nije šifrovan i vaši podaci neće biti bezbedni, jer sva legitimna mesta za kupovinu moraju da imaju potpunu oznaku sa slovom "s".

2. Koristite pouzdane aplikacije za kupovinu

Često se dešava da zlonamerna aplikacija traži informacije koje nisu potrebne da bi ste obavili kupovinu, kao što je na primer pristup vašim kontaktima ili datum vašeg rođenja, što više informacija o vama prikupe lakše će ukrasti vaš identitet. Stoga preporučujemo da pregledate komentara pre preuzimanja aplikacije, kao i recenzije aplikacije kako biste se uverili da i ostali korisnici imaju pozitivne stavove o datom proizvodu.

3. Proverite prodavca

4. Izbegavajte upotrebu debitne kartice

5. Kupujte sa uređaja koji ima bezbedan softver

6. Instalirajte antivirus program

KRADJA PODATAKA

Ukoliko neko od hakera uspe da dođe do vaših podataka, vrlo lako se može desiti da te podatke iskoristi kako bi počinio prevaru ili neko drugo krivično delo. Koristeći vaš identitet.

Mogu da iskoriste:

- Brojeve platnih i kreditnih kartica
- Pasoš, ličnu kartu, vozačku dozvolu
- Ime
- Digitalne novčanike

Niko nije imun na sajber napad, odnosno internet prevare. I velike i male kompanije, pa i pojedinci mogu biti žrtve ovakve vrste kriminala. Kako biste izbegli krađu identiteta, vaših podataka i narušavanje Vaše reputacije, budite posebno pažljivi i ne zaboravite da obraćate pažnju na tipične znakove prevara.

1. Budite defanzivni sa osetljivim informacijama
2. Kreirajte jake lozinke i čuvajte ih u tajnosti
3. Zaštitite naloge i kredit
4. Poboljšajte bezbednost računara

Kriptovalute

Šta su kriptovalute?

Nazovimo ih, krajnje pojednostavljeno, digitalnim novcem koji služi za digitalnu razmenu.

Za šta se kriptovalute najviše upotrebljavaju?

Najčešće se koriste za onlajn plaćanje. Njima se može plaćati i na fizičkim mestima prodaje, jednostavnim digitalnim prebacivanjem jedinica kriptovalute u digitalni novčanik primaoca.

Zbog čega im neki korisnici daju prednost u odnosu na klasične načine onlajn plaćanja?

Plaćanje se obavlja brzo i bez valutnih prepreka.

Kako se formira kurs kod kriptovaluta?

Kurs se formira u odnosu na ponudu i potražnju za kriptovalutom na određenoj platformi. Slično poput funkcionisanja berze. To znači da se i cene razlikuju od platforme do platforme, imajte to u vidu. Uvid u prosečnu cenu na nekoliko velikih platformi možete da steknete na portalu [Coinmarketcap.com](https://www.coinmarketcap.com). Povedite računa i o naknadama za transakcije, i one mogu dosta da variraju.

Ako nameravate da se upustite u baratanje kriptovalutama, imajte na umu da, za razliku od korišćenja klasičnih valuta, ne postoje nikakve državne ili bankarske garancije za eventualne pronevere kojima možete da budete izloženi i sav rizik je u potpunosti na vama.

- Jedna od najatraktivnijih karakteristika kriptovaluta je ta što, za razliku od klasičnih valuta, nisu pod kontrolom banaka i vlada. Upravljanje kriptovalutama je decentralizovano, što je omogućeno primenom savremenih tehnoloških rešenja – najčešće upotrebom blokčejna, a razmena se obavlja direktno između korisnika, bez posredovanja banaka i drugih finansijskih institucija
- Za obavljanje transakcija i stvaranje novih jedinica koristi se kompleksno šifrovanje – kriptografija, od čega i potiče “kripto” u njihovom nazivu
- Transakcije nekim valutama mogu da se obavljaju anonimno, ili pod pseudonimom

„Struktura bitkoina je veoma genijalna.

Papirni novac nestaje, a kriptovalute su mnogo bolji način za prenos vrednosti od parčeta papira, to je sigurno. ”

-Elon Musk